

Vi behöver föräldraberättelserna

Mamma till ett yrväder

av Ann Z Allan

Illustrationer: Johanna Salenius Sandstrak

RECENSION Det sägs att katten har nio liv men mamman till en unge med adhd har säkert minst tusen, skriver Ann Z Allan i sin nyutkomna bok Mamma till ett yrväder. Trettiotre år tog det innan mamma Ann fick svar på alla frågor hon burit på. Trettiotre år fram till en diagnos för hennes son Johan.

Innan dess präglades tillvaron oftast av kaos med Johans outsinliga energi, företagsamhet och humörsvängningar som epicentrum. Och av en känsla av ensamhet: det är bara vi och vår familj i hela världen som har det så här.

Redan under fosterstadiet är Johan en ovanligt livlig krabat och ser till att komma till världen flera veckor tidigare än planerat. Under barnåren är det sedan högsta växeln i. Mamma knälar av utmattning och syskon och omgivning får stå tillbaka för det levande vulkanutbrott som ett adhd-barn oftast är. Jätteglad, jättearg, jätteledsen. Mycket kreativ och väldigt pratsam, ofta i ett högt tonläge. En rasande furie med kolsvart blick. Ett gosigt charmtroll med lysraketer till ögon! Och med en förmåga att hela tiden försvinna iväg på egna upptäcktsfärder, styrd av nyfikenhet och en självbevarelsedrift som "inte alltid är på topp".

Det heter "en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning", men författaren vill hellre kalla det "en onödigt tilltagen funktionsupphöjning".

Ann Allan beskriver – från åren kring 1990 – sin erfarenhet från dåvarande PBU som odelat negativ. Hon sökte sig dit med den då 7-åriga sonen för att få råd och hjälp med sitt kaotiska familjeliv, sin förvirring och sina skuldkänslor. Men

man tog inte problematiken på allvar. Adhd, Asperger, Tourettes och add var ännu okända begrepp i landstingsvärlden. Johans raseriutbrott, som växte i styrka med åren och som oroade mamma Ann allra mest, viftades bort; barn måste få vara som de är och får inte hämmas.

Ett problematiskt barn berodde på dåligt föräldraskap och inget annat. På dålig uppfostran, dålig gränssättning eller något annat skamligt misslyckande från förälderns sida. Kanske var det så att mamma i själva verket behövde hjälp med sig själv?

Arma föräldrar tänker jag när jag läser om Ann Allans möten med barnpsykiatrin. Hur många kämpande mammor och pappor har genom åren fått en misslyckande-stämpel i pannan, och hur många olyckliga barn har förblivit ohjälpta innan man begrep vad det handlade om? Så jag vaggade ledsen och besviken ut med svansen mellan benen och ett hyperaktivt och argsint barn i släptåg, skriver författaren om sin sorti.

Idag är kunskapsläget helt annorlunda. Så här kan en terapeut på BUP numera beskriva situationen för ett adhd-barn (text ur boken): "Bönder kan planera och bida sin tid. De sår och skördar, tålmodigt och noggrant. Jägare däremot, måste vara på spänn hela tiden, redo att snabbt agera. De uppfattar minsta ljud, minsta signal om förestående faror. Det är inget fel på dig, Det är samhället som är anpassat efter bönder, inte jägare. Man kan inte sätta en jägare i ett fyrkantigt bås, och säga åt dem att sitta still. De är inte gjorda för det."

Ann Allan riktar kritik mot skolan och pläderar för mer av individuellt anpassad pedagogik, mer fysisk rörelse och större utrymme för estetiska ämnen. Generellt skulle detta vara till hjälp för barn med neuropsykiatrisk problematik menar hon. Och studiero, vill jag tillägga.

Slutsatsen i den känsligt bildsatta boken är en stor tacksamhet för att Johan fick gå igenom en utredning och få en

diagnos. Med den fick jag min son åter, skriver Ann Allan, och påpekar att vuxna som sent omsider blir utredda och får sin diagnos nästan alltid är tacksamma för det. En tidig diagnos är givetvis ännu mer önskvärt. Då kan man sätta in behandling som stävjar en ogynnsam utveckling, och istället få barnet att stärka sin självkänsla och förbättra sina skolresultat, relationer och färdigheter inför kommande vuxenliv.

Ska man underlåta att diagnosticera barn och därmed undanhålla dem det värdefulla i att bättre kunna tackla sin personlighet? Nej, det finns inget att förlora men mycket att vinna, menar författaren.

Johan själv är lättad över sin diagnos och känner sig hedrad av att hans mamma velat skriva en bok om honom.

Ja, låt föräldraberättelserna om det annorlunda barnet flöda, tänker jag efter att ha slagit igen boken. Vi behöver dem.

Ditte Nilsson